

waarneming van hun ambt ongeschikt en daaruit ontslagen zijn (art. 32 der Burgerlijke Pensioenwet). . . *Memorie.*

Artikel 106. Uitgaven ingevolge de Ongevallenwet 1901 voor personeel, vallende onder de 2de afdeling. . . 1 000,—
 ————— f 372 697,—
 ————— f 3 998 026,—

3de AFDEELING.

Onvoorziene uitgaven.

Artikel 107. Onvoorziene uitgaven . . . f 60 000,—

Totaal van het Vide hoofdstuk f 40 622 658,—

en alzoo tot een bedrag van *veertig miljoen zeshonderd twee en twintig duizend zeshonderd acht en vijftig gulden.*

Artikel 2.

Wanneer het bedrag, uitgetrokken bij een der *artikelen* 3, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33a, 33b, 33c, 34a, 34b, 35a, 35b, 36a, 36b, 37, 38, 39, 40, 41a, 41b, 42, 43, 44, 45, 46, 48, 49, 50, 52a, 52b, 53, 54, 55, 58, 60, 61, 63, 64, 68, 78, 79a, 79b, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86a, 86b, 87, 88, 89, 90, 91, 92a, 92b, 93a, 93b, 94, 95, 96, 97, 98, 99a, 99b, 100, 101, 103, 104 en 106 van het bij deze wet vastgestelde hoofdstuk, ontoereikend wordt bevonden, kan, met inachtneming van het voorschrift van het tweede lid van artikel 24 der wet van den 5den October 1841 (*Staatsblad* n°. 40), door overschrijving uit *artikel 107* van dat hoofdstuk worden aangevuld.

Uit dezen post kan mede worden overgeschreven op de artikelen 55, 76, 77 en 105.

Artikel 3.

Op *artikel 107* van het bij deze wet vastgestelde hoofdstuk worden aangewezen de tot het dienstjaar 1918 behorende uitgaven, het voormeld Departement betreffende, die hare omschrijving niet vinden in een der andere *artikelen* van dat hoofdstuk en moeten dienen ter voorziening in behoeften, die in den loop van dat dienstjaar onverwacht opkomen.

Die uitgaven worden voor elke soort afzonderlijk in de rekening gebracht en omschreven.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te

De Minister van Marine,

(2. VI. 2.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Bij de aanbieding van het wetsontwerp tot vaststelling van dit hoofdstuk wenscht ondergeteekende het navolgende op te merken.

Bijlagen. De bijlage welke in de begroting voor 1917 opgenomen was onder de letter K. t. w.:

„K. staat aantoonende het saldo op 31 December 1916 met betrekking tot nog te doene betalingen wegens verdiende traktementen en soldijen in verhouding tot de nog in te vorderen gelden wegens op de traktementen en soldijen verstrekte voor-schotten, uitrustingen, enz. en tot den voorraad kleedingstukken.”

is, wegens gebrek aan gegevens uit Indië, niet kunnen worden overgelegd.

Personeel. De lange duur der mobilisatie was oorzaak dat nog steeds een groot gedeelte van het vrijwillig dienende personeel, dat in normale tijden hetzij wegens eindigen van het dienstverband, hetzij wegens langdurigen dienst zou zijn ontslagen, in dienst moest worden gehouden. Door uitbreiding van het aantal militie- en landstormplichtigen voor den zeedienst, was het mogelijk een aanvang te maken met het verleenen van ontslag aan korporaals en manschappen die het langst over hun tijd dienden en wier diensten konden worden gemist. Zij die behoorden tot qualiteiten welke voorloopig niet voor ontslag in aanmerking konden komen (als schrijvers, torpedo-makers, kanonniërs) ontvangen een extra toelage. Aan degenen die ontslagen kunnen worden, wordt een behoorlijke termijn gesteld binnen welken zij zullen hebben te beslissen of zij in dienst wenschen te blijven. Ook is de aandacht van de Commandanten der Marine gevestigd op de wenschelijkheid om het personeel, dat ontslag wenscht, door het verleenen van verlof gelegenheid te geven eene betrekking te bekomen. Geleidelijk, naar mate uit de militie- en landstormplichtigen meer vervangers beschikbaar komen, zal met het verleenen van ontslag kunnen worden voortgegaan.

De aflossing van het personeel in Indië ondervond door de stagnatie in de scheepvaart belangrijke vertraging, waardoor de verwachting dat binnen niet al te langen tijd het personeel dat langer dan drie jaren in de koloniën vertoefde, zou kunnen zijn afgelost, niet werd verwezenlijkt. Maatregelen werden genomen om aan dezen ongewenschten toestand zoodra mogelijk een eind te maken.

Bij de wet van 23 Mei 1917 (*Staatsblad* n°. 427) werden gunstiger pensioenbepalingen vastgesteld voor het personeel van de Koninklijke mariniereserve.

In den loop van 1917 kwam de reorganisatie tot stand van het korps machinisten bij den marine-stoomvaardienst. Op enkele uitzonderingen na werden alle machinisten tot officier-machinist benoemd.

Nieuwe aanbouw.

Op deze begrooting worden fondsen uitgetrokken voor:

den bouw van 3 onderzeebooten O 12, 13 en 14 (1ste termijn)	f 1 000 000
als voren van een mijnenlegger 1918 (1ste termijn)	200 000
de voortzetting van den bouw van drie onderzeebooten O 9, 10 en 11 (2de termijn)	1 662 500
als voren van torpedobooten Z 1 t/m 4 (laatste termijn)	303 000
als voren van een mijnenlegger 1917 (2de termijn)	395 000
tot een gezamenlijk bedrag van	f 3 560 500

hetwelk geheel ten laste komt van de Staatsbegrooting.

Voorts voor den bouw van drie onderzeebooten K XI t/m XIII (1ste termijn) . . f 1 000 000

als voren voor drie onderzeebooten K XIV t/m XVI (1ste termijn), waarop betrekking heeft het wetsontwerp tot verhooging van het Vide hoofdstuk der Staatsbegrooting 1917, Zitting 1917—163

voortzetting van den bouw van de kruisers I—II (4de termijn)

als voren van kruiser III (2de termijn)

als voren van de onderzeebooten K IV t/m VII (4de termijn)

als voren van de onderzeebooten K VIII t/m X (2de termijn)

Tot een gezamenlijk bedrag van 11 828 500

waarvan de helft ad f 5 914 250 (hieronder nader gespecificeerd) komt ten laatste van het Iste hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië.

Totaal f 15 389 000

Dit bedrag van f 15 389 000 komt tot de navolgende bedragen voor onder de begrotingsartikelen.

Art. 16	f 782 000
waarvan uit de Indische begrooting aan de middelen van Nederland wordt uitgekeerd f 306 250	
idem 5 128 000	
Art. 17	13 556 000
idem 750 000	
Art. 18	330 000
idem 300 000	
Art. 19	150 000
idem 1 000	
Art. 20	
f 5 914 250	f 15 389 000

zoodat ten laste van de Staatsbegrooting blijft een bedrag van f 9 474 750.

Tot toelichting van de daarvoor in aanmerking komende hiervoorgenoemde posten moge het navolgende dienen.

Aangevraagd wordt ten behoeve van de verdediging van het Rijk in Europa een bedrag van f 1 000 000 als eerste termijn voor den aanbouw van 3 onderzeebooten. Thans zijn gereed of nagenoeg gereed voor den dienst in Nederland de booten O 1 t/m O 8, terwijl op de begrooting van het Vide hoofd-

stuk 1917 voor nog 3 booten gelden zijn toegestaan. Waar aan de O 1 in 1904 op stapel gezet, geen groote gevechts-waarde meer kan worden toegekend, moet de thans aangevraagde uitbreiding der onderzeebootvloot noodzakelijk genoemd worden. Nadere bijzonderheden dezer booten zijn gedeponeerd ter griffie ter kennisname van de leden met verzoek om geheimhouding.

Als 1ste termijn voor een mijnenlegger wordt een bedrag van f 200 000 aangevraagd.

Voor de verdediging van Nederland aan de zeezijde zal op groote schaal gebruik gemaakt moeten worden van mijnen. Daarbij moet echter als eisch worden gesteld dat de noodige versperringen zeer snel gelegd kunnen worden voordat de vijand het kan beletten; om dit te kunnen bereiken is uitbreiding van het aantal mijnenleggers een vereischte. Ook hier geeft de oorlogspraktijk aan, dat aan het gebruik van dit strijdmiddel door ons groote waarde moet worden toegekend.

Het schip zal in hoofdzaak gelijk zijn aan het type *Medusa*, slechts worden meer vaart en inrichting voor een grooter aantal mijnen verlangd.

Het advies van den Raad van Defensie is mede ter griffie gedeponeerd met verzoek om geheimhouding.

Voor versterking van de onderzeevloot in Oost-Indië wordt een eerste termijn groot f 1 000 000 aangevraagd voor aanbouw van 3 onderzeebooten. Na al hetgeen bij de behandeling der begrooting van het Vide hoofdstuk 1917 in de stukken reeds is vermeld ten aanzien van de verdediging van Nederlandsch-Indië, behoeft het noodzakelijke van deze aanvraag wel niet verder te worden aangetoond.

Ook ten aanzien van de eischen waaraan deze onderzeebooten moeten voldoen wordt verwezen naar de ter griffie gedeponeerde bijlage.

Eindcijfers. Het eindcijfer van dit hoofdstuk der Staatsbegrooting is geraamd op een bedrag van f 40 622 658 (1) (zijnde f 718 542 hooger dan het voor het jaar 1917 toegestaan en bij de wet van 30 April 1917 (*Staatsblad* n°. 333) verhoogd bedrag van f 39 904 116. (2)

Rekening houdende met de inkomsten uit de begrooting welke verantwoord worden bij de Wet op de Middelen, moet het eindcijfer verminderd worden met een geraamd bedrag van f 4 103 450 als hieronder gespecificeerd, tegen f 4 115 425 voor voor het dienstjaar 1917.

Bijdragen voor de opleiding van jongelieden geplaatst bij het Internaat van aspirant-adelborsten bij de zeemacht. f 6 600

Bijdrager voor de opleiding voor adelborsten en aspirant-administrateurs 33 200

Bijdragen voor de opleiding van aspirant-machinisten 5 700

Opbrengst van den verkoop van onbruikbare goederen 50 000

Opbrengst van den verkoop van Nederlandsche en West-Indische kaarten 1 000

Gedeeltelijke terugstorting van gelden voor het inrichten en drijven van scheepstoko's 4 550

(1) Van dit bedrag komt f 5 914 250 ten laste van het Iste hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië. Dat bedrag wordt geboekt onder de middelen ter goedmaking van de uitgaven, begrepen in de Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1918.

(2) Van dit bedrag komt f 7 508 900 ten laste van het Iste hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië en wordt geboekt onder de middelen ter goedmaking van de uitgaven, begrepen in de Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917.

Bovendien aangevraagd f 1000, waarvan f 500 komt ten laste van het Iste hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië, te boeken onder de middelen ter goedmaking van de uitgaven, begrepen in de Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917.

Opbrengst van loodsgelden	f 500 000
Bezoldiging van het personeel bij de verlichting welke ingevolge tusschen België en Nederland bestaande overeenkomst van 31 Maart 1866 (<i>Staatsblad</i> n°. 80) komt ten laste van België (1)	9 600
Vergoeding door België van de kosten voor plaatsing, veplaatsing, herstelling en tijvvulling van lichtboeien op de Wester-Schelde	39 100
Opbrengst wegens het weghalen der spoeling en van den afval van levensmiddelen in de marine-directies te Willemsoord en Hellevoetsluis en het Marine-etablisement te Amsterdam	6 600
Opbrengst van rechten van zegel, registratie en leges, zoomede van invoer en accijnzen	147 100
	f 803 450

tengevolge waarvan het eindcijfer voor 1918 te stellen is op f 39 819 208 tegen f 35 038 691 voor 1917, zijnde f 4 780 517 meer.

Gesplitst in militaire en niet-militaire uitgaven, werd voor het dienstjaar 1917 toegestaan en wordt voor het dienstjaar 1918 aangevraagd:

Militaire uitgaven	f 35 518 424	f 36 564 632
Niet-militaire uitgaven.	4 325 692	3 998 026
Onvoorziene	60 000	60 000
	f 39 904 116	f 40 622 658

Tot nadere aanwijzing van deze cijfers moet in eene vergelijking getreden worden van de op verschillende afdelingen van de begrooting voor het dienstjaar 1917 toegestane bedragen met de op dezelfde afdelingen aangevraagde sommen voor 1918, waartoe verwezen wordt naar de gegevens voorkomende onder de verschillende onderafdeelingen der begrooting.

Tot toelichting der *hoogere* bedragen welke op verschillende afdelingen van dit hoofdstuk zijn aangevraagd wordt verwezen naar de mededeelingen vervat in deze memorie en naar de toelichtingen in den uitgewerkten en toelichtenden staat, behorende bij de raming van kosten.

Vergelijking van de militaire uitgaven voor het dienstjaar 1918 met die van het dienstjaar 1917 doet zien dat de militaire uitgaven tot een bedrag van f 1 046 208 hoger zijn geraamd.

Deze hoogere raming vindt haar oorzaak in de omstandigheid dat o.m. voor de navolgende posten meerdere gelden moesten worden aangevraagd:

Aanschaffing materialen, enz.	f 668 625
Aanschaffing voortstuwingsmiddelen	224 000
Steenkolen	129 500
Kosten buitenslands	38 100
Bezoldiging personeel werven	46 625
Kosten luchtvaartdienst	2 220 000
Traktementen personeel zeemacht	49 200
Kosten voeding	23 000
Zieken- en verwondengelden	15 000

f 3 414 050

Waartegen o. m. lager geraamd worden:

Aanbouw particulieren.	f 1 021 050
Aanschaffing geschut	686 164
Aanschaffing torpedo's.	99 100
Onderhoud gebouwen	38 350
Spaarpremiën	68 902
Duurtetoeslag	630 000

2 543 566

Totaal meer f 870 484

Voor verschillende werken wordt aangevraagd:

Machinelaboratorium met ketelhuis te Willemsoord (1ste gedeelte)	f 100 000
Bouw pyrotechnische werkplaatsen te Willemsoord (3de gedeelte)	200 000
Zweminrichting te Willemsoord (2de gedeelte)	75 000
Nieuwe ketelmakerij te Willemsoord (1ste gedeelte)	50 000
Nieuwe sluisdeuren voor de Marine-schutsluis te Willemsoord.	7 500
Adspirantenschool te Dordrecht (1ste gedeelte)	50 000
Verspermijnenmagazijn te Hellevoetsluis (2de gedeelte)	150 000
Vernieuwen van vloeren gebouwen torpedo-atelier te Amsterdam (2de gedeelte).	10 000
Verbetering Marinekazerne te Amsterdam (2de gedeelte)	10 000
Aanbouw bij het verificatiegebouw te Leiden (3de gedeelte)	6 000
	f 658 500

terwijl voor het dienstjaar 1917 werd toegestaan f 559 500 zoodat in totaal ditmaal f 99 000 meer wordt aangevraagd.

Iste AFDEELING.

Militaire uitgaven.

Iste Onderafdeeling.

Het totaal dezer onderafdeeling bedraagt f 618 851 tegen f 582 550 voor 1917 op de Iste onderafdeeling toegestaan.

Het verschil voor elk artikel in den toelichtenden staat nader verklaard is een gevolg van *hoogere* raming van:

<i>Art. 2.</i> Aanvangstraktementen van den secretaris-generaal en verdere ambtenaren	f 2 300
<i>Art. 3.</i> Periodieke traktementsverhoogen van de ambtenaren	4 075
<i>Art. 5.</i> Traktementen van officieren, ingenieurs, enz. bij het Departement.	4 254
<i>Art. 8.</i> Traktementen van het Militair personeel bij 's Rijks werven	115
<i>Art. 9.</i> Kosten voor het korps ingenieurs voor de Marine.	2 142
<i>Art. 10.</i> Aanvangstraktementen voor de ambtenaren bij 's Rijk werven	22 935
<i>Art. 13.</i> Bezoldiging van het personeel bij de inspectie, enz. van 's Rijks werven.	312
<i>Art. 14.</i> Onderhoud en herstelling van het verificatiegebouw	2 660
Totaal meer	f 38 793

Waartegenover staat eene *lagere* raming van:

<i>Art. 4.</i> Buitengewone traktementsverhooging van ambtenaren. f	400
<i>Art. 7.</i> Traktementen enz. van het personeel van den Marinestaf	932
<i>Art. 11.</i> Periodieke traktementsverhoogen van de ambtenaren bij 's Rijks werven	1 160

2 492

Blijft totaal meer f 36 301

Art. 9. Korps Ingenieurs der Marine.

In aansluiting aan het voorkomende in de Memorie van Toelichting tot de Marinebegroting voor 1917 bladz. 7/8 en in verband met hetgeen bij de mondelinge behandeling in de Tweede—Kamer der Staten-Generaal werd te berde gebracht, *Handelingen* 1916—1917, II, bladz. 1476/7, wordt thans eene regeling van de positie van de leden van het korps ingenieurs der Marine voorgedragen, berustende op de navolgende grondslagen.

De Directeur van Scheepsbouw zal, bij bevordering tot dien rang, eene bezoldiging genieten van f 6000, die na drie jaren dienst in dien rang wordt gebracht op f 6500 's jaars.

De hoofdingenieurs zullen, bij bevordering tot dien rang, eene bezoldiging genieten van f 5200, die respectievelijk na vier en acht jaren dienst in dien rang wordt gebracht op f 5500 en f 5800 's jaars.

De ingenieurs zullen genieten eene aanvangsbezoldiging van f 2000, welke na twee jaren wordt gebracht op f 2400 's jaars, om daarna in het genot gesteld te worden van zes 4-jaarlijksche verhoogingen van f 400 's jaars, tot eene maximum-bezoldiging van f 4800 's jaars.

Bevordering tot directeur van Scheepsbouw en hoofdingenieur zal steeds bij keuze geschieden.

Deze positieverbetering, in hoofdzaak overeenkomend met de regeling voor de ingenieurs van 's Rijks waterstaat, strekt om goede krachten te trekken en te behouden en om tegemoet te komen aan de soms trage en ongelijke promotiekansen, die een klein korps biedt, en de minder zelfstandige positie der Marine-ingenieurs.

De pogingen om de bestaande vacatures in het korps ingenieurs aan te vullen worden voortgezet. Daartoe zijn op deze begroting fondsen aangevraagd om nog twee studenten in den scheepsbouw aan de Technische Hoogeschool aan de Marine te verbinden.

IIde Onderafdeeling.

Het totaal dezer onderafdeeling bedraagt f 25 990 721 tegen f 24 405 886 bij de onderafdeeling der begroting over 1917 toegestaan.

Het verschil voor elk artikel in den toelichtenden staat nader verklaard is een gevolg van *hoogere* raming van:

Art. 16. Aanschaffing van materialen . . .	f 668 625
Art. 20. Aanschaffing en herstelling van scheepsstoomwerktuigen.	224 000
Art. 21. Aanschaffing van steenkolen. . .	129 500
Art. 22. Kosten buitenslands gemaakt tot herstelling van schepen, enz.	38 100
Art. 23. Bezoldiging en toelage van beambten van werklieden.	46 625
Art. 25. Aanbouw, aanschaffing of aankoop van gebouwen, enz.	100 439
Art. 27. Aanschaffing en herstelling van werk- tuigen op de werven	4 350
Art. 29. Kosten in verband met de Marine- luchtvaartdienst	2 220 000

Totaal meer f 3 431 639

waartegenover staat eene *lagere* raming van:

Art. 17. Aanbouw bij particulieren f	1 021 050
Art. 18. Aanschaffing, wijziging, onderhoud en herstelling van ge- schut, projectielen, enz.	686 164
Art. 19. Aanschaffing, wijziging, onderhoud en herstelling van tor- pedo's, lanceerinrichtingen, enz. .	99 100

Art. 26. Onderhoud en herstel-
ling van gebouwen, enz. f 38 350

Art. 28. Kosten in verband met
de defensie 2 140

Totaal minder. f 1 846 804

Blijft meer f 1 584 835

Uit het vergelijkend overzicht betreffende de sommen voor deze onderafdeeling thans aangevraagd en voor 1917 toegestaan, als bijlage A bij deze Memorie gevoegd, blijkt dat:

voor aanbouw, tuigen en uitrusten van nieuwe schepen, daaronder begrepen artillerie- en torpedobewapening wordt gevraagd f 15 389 000, zijnde f 1 390 250 minder dan voor 1917 werd toegestaan.

voor herstelling, uitrusting en conservatie van schepen in en buiten dienst, inrichtingen actieve zeemacht draadloze telegrafie f 3 737 650, zijnde f 203 410 minder dan voor 1917 werd toegestaan.

voor aankoop, aanmaak, herstelling en onderhoud van materialen, goederen en voorwerpen voor den voorraad f 1 053 250, zijnde f 47 250 meer dan voor 1917 werd toegestaan.

voor aanschaffing, wijziging en herstelling van geschut, affutage projectielen, handwapenen, torpedo's, enz. behalve voor nieuwe schepen f 1 832 611 zijnde f 844 771 meer dan voor 1917 werd toegestaan.

voor algemeene kosten, bedrijfskosten en werkplaatskosten bij 's Rijks werven en het Marine-etablisement te Amsterdam f 692 875, zijnde f 53 375 meer dan voor 1917 werd toegestaan.

voor algemeenen dienst, werktuigen, gebouwen, enz. is thans f 870 250, zijnde f 15 239 meer aangevraagd dan voor 1917 werd toegestaan, en

voor defensie en mobilisatie en den vliegdiens is f 2 415 085, zijnde f 2 217 860 meer aangevraagd dan voor 1917 voor deze diensten werd toegestaan.

Wordt bij de vergelijking van de raming voor 1918 en het voor 1917 toegestaan bedrag in aanmerking genomen het deel, dat ten laste van de Indische begroting zal komen of komt, dan wordt het voor 1918 aangevraagde bedrag f 20 076 471 tegenover f 16 896 986 ten laste der Staatsbegroting, een verschil in *meer* derhalve van f 3 179 485, terwijl wordt het bedrag voor nieuwen aanbouw voor 1918 aangevraagd en voor 1917 toegestaan van de totalen der IIde onderafdeeling afgetrokken voor de verdere behoeften overblijft f 10 601 721 voor 1918, tegenover f 7 626 636 voor 1917, of meer f 2 975 085. Het voor 1918 meer aangevraagde boven het bij de begroting voor 1917 oorspronkelijk toegestane bedrag is hoofdzakelijk een gevolg van de meerdere behoefte voor den vliegdiens tot een bedrag van f 2 545 300 (nl f 325 300 voor artilleriedoel-einden en f 2 220 000 voor den eigenlijken vliegdiens) en de hoogere kosten voor aanschaffing en herstelling van artillerie- en torpedomaterieel tot een bedrag van ruim f 500 000.

Art. 25. Nieuwe gebouwen.

Met betrekking tot de onder dit artikel aangevraagde nieuwe bouwwerken moge het volgende worden vermeld:

Stoomwerktuigkundig laboratorium met ketelhuis ten dienste van de opleiding der aanstaande officieren aan het Koninklijk Instituut voor de Marine te Willemsoord.

Evenals aan de Technische Hoogeschool en de Middelbare technische scholen is voor eenigszins wetenschappelijk praktisch onderwijs in de stoomwerktuigkunde voor de aanstaande officieren-machinist een machine-laboratorium noodig aan het

Koninklijk Instituut voor de Marine, waar zooals bekend is de aanstaande officieren-machinist tegenwoordig hunne studien voltooien.

Hieraan ware voor de practische vorming te verbinden een machinewerkplaats met ketelhuis, terwijl op de verdieping eenige leerlokalen zouden zijn in te richten ten einde daardoor tegemoet te komen aan gebrek aan plaatsruimte op het Koninklijk Instituut voor de Marine.

De kosten van het gebouw worden thans geraamd op f 75 000, terwijl de outillage, bij vrijwel normale prijs, op f 94 000 geschat wordt.

Voorshands is als 1ste gedeelte een bedrag van f 100 000 op de begroting gebracht, waaruit zullen gekweten worden de bouwkosten, de inrichting van het laboratorium en wellicht van een gedeelte van de werkplaats om, wanneer meer normale toestanden intreden, de inrichting der machinewerkplaats te voltooien. In verband hiermede zal aanvankelijk gebruik worden gemaakt van de machinewerkplaats van de stokersopleiding aan boord Hr. Ms. *van Speyk*.

Nieuwe ketelmakerij op 's Rijks werf te Willemsoord.

De bestaande ketelmakerij is te klein voor den omvang, dien het bedrijf thans heeft gekregen. Wanneer, zooals nu het geval is, eenige ketels eene groote herstelling moeten ondergaan, wordt de uitvoering door gebrek aan ruimte in hooge mate bemoeilijkt zeer ten nadeele van het economisch werken.

Voor de inrichting van eene nieuwe ketelmakerij, waarin een moderne transportkraan zal worden geplaatst, wordt op deze begroting een eerste termijn ad f 50 000 aangevraagd. Hoeveel de totaalkosten zullen bedragen zal veel afhangen van den tijd waarin de inrichting kan worden voltooid; gerekend wordt op ongeveer f 100 000.

Sluisdeuren der Marineschutsluis.

Voor de aanschaffing van een stel nieuwe sluisdeuren voor de Marineschutsluis, ten einde te kunnen overgaan tot de vervanging van de thans in die sluis geplaatste houten deuren, die eerlang wegens ouderdom zullen moeten worden afgekeurd, moet tijdig het noodige worden verricht. Een bedrag van f 7500 is daartoe op artikel 25 uitgetrokken.

Art. 25. Aspiranten-school te Dordrecht.

Bij de gedachtenwisseling betreffende het wetsontwerp tot aanvulling en verhooging van het zesde hoofdstuk der Staatsbegroting voor het dienstjaar 1915 (Zitting 1914—1915—357) werd door ondergeteekende de nadruk gelegd op het feit, dat, hoewel na de verplaatsing van de Machinistenschool van Hellevoetsluis naar Dordrecht tijdelijk van de Middelbare Technische school voor de opleiding van de aspirant-machinisten kon worden gebruik gemaakt, het een onafwijsbare eisch was t. z. t. tot oprichting van een nieuwe school over te gaan. Nu met de aan de Middelbare Technische school gevolgde methode van onderwijs een proef is genomen, en de in 1915 in dienst getreden aspirant-machinisten gedurende twee jaren bij die school in opleiding zijn geweest, heeft de ervaring geleerd dat het wenschelijk is de opleiding van aspirant-machinisten in dier voege te regelen dat twee jaren worden doorgebracht op de Machinistenschool, een jaar op de actieve vloot, en twee jaren bij het Koninklijk Instituut voor de Marine te Willemsoord. Het oorspronkelijke voornemen om de aspirant-machinisten na aloop van het jaar op de vloot, naar Dordrecht te doen terugkeeren, ten einde het 4de studiejaar aldaar door te brengen, bleek om verschillende redenen niet wel uitvoerbaar. De ondergeteekende meent dat thans de tijd is aangebroken om over te gaan tot de oprichting van een eigen school. Dordrecht is daarvoor de aangewezen plaats gebleken, ook door de van wege het gemeentebestuur betoonde tegemoetkoming en het beschikbaar stellen van grond aan den Staat. Van de door het bestuur van de Middelbare Technische school in de afgelopen jaren verleende medewerking door het afstaan

van lokalen voor het onderwijs mag geen onbescheiden gebruik worden gemaakt, hetgeen mede noopt tot den bouw van een eigen inrichting. Bovendien is de huisvesting van de aspirant-machinisten op de Bonaire tot nog toe wel is waar als hulpmiddel voldoende geweest, maar behooren in dezen tijd voor een Rijksinstelling daaraan toch andere eischen te worden gesteld.

Een en ander heeft den ondergeteekende er toe geleid om een eersten termijn aan te vragen voor den bouw van een aspirantenschool. De school zal moeten dienen niet alleen voor onderwijs en huisvesting van de aspirant-machinisten tijdens hun opleiding te Dordrecht, maar ook voor onderwijs en huisvesting van de aspirant-adelborsten. Ten aanzien van deze laatste zaak is ondergeteekende nog steeds van gevoelen dat de noodzakelijke aanvulling van het zeeofficierskorps niet voldoende verzekerd is door aanneming van jongelingen in het bezit van een einddiploma H. B. S. met 5-jarigen cursus en dat — zooals in de vroegere Kamerstukken (Zitting 1915—1916, n°. 399) is betoogd — door opleiding op de aspirantenschool van jongelingen wier kennis op hetzelfde peil staat als die van hen, welke de 3de klasse eener H. B. S. hebben doorlopen, een toevoer tot het zeeofficierskorps kan worden verkregen van jongelieden, voor wie die loopbaan anders zou zijn afgesneden.

Zooals ondergeteekende in bedoelde stukken reeds heeft uiteengezet, is het voor de instandhouding van het korps zeeofficiers bepaald noodzakelijk alles in het werk te stellen om den toeloop te vermeerderen. Op 1 Januari 1917 bestond er een tekort van 13 luitenants ter zee der 2de klasse. In normale tijden is het jaarlijksch verloop in het korps zeeofficiers ± 27 , doch na demobilisatie zal, vermits in de laatste drie jaren ontslag op verzoek niet werd verleend, moeten gerekend worden op een grooter verloop. Om bedoeld tekort binnen afzienbaren tijd te doen verdwijnen, zullen dus jaarlijks niet minder dan 30—32 jongelieden in opleiding moeten worden genomen. De aanmelding tot het Koninklijk Instituut voor de Marine te Willemsoord bedroeg in de jaren 1913 t/m 1917 respectievelijk 41, 41, 42, 32 en 28 aspiranten, van wie konden worden benoemd respectievelijk 26, 21, 17, 23 en 20 jongelieden. Hieruit blijkt dat het tekort, in plaats van te verdwijnen, steeds grooter wordt. De eenige weg om in dezen ernstigen toestand wijziging te brengen, is toevoer tot de zeeofficiersopleiding van jongelingen, die zoodanige opleiding wel wenschen, maar voor wie de omstandigheden het moeilijk, zoo niet onmogelijk maken om het einddiploma H. B. S. met vijfjarigen cursus te verkrijgen. Met handhaving van het in 1905 aangenomen beginsel, dat het algemeen voorbereidend onderwijs vóór de komst op het Koninklijk Instituut voor de Marine moet zijn afgelopen, is de eenige logische oplossing dat het bedoelden jongelingen mogelijk wordt gemaakt het peil van kennis te bereiken dat de bezitters van het einddiploma H. B. S. met vijfjarigen cursus geacht worden te bezitten. Om in die richting iets te bereiken, is het thans bestaande Internaat van aspirant-adelborsten opgericht, van welke inrichting in 1917 drie jongelingen, na met gunstigen uitslag afgelegd eind-examen, op het Koninklijk Instituut zijn geplaatst. De toeloop tot het Instituut wordt gestadig grooter; thans zijn er 11 jongelingen gehuisvest. Maar het eigenlijke doel zal eerst dan zijn bereikt, wanneer aldaar niet alleen jongelingen die het onderwijs aan de H. B. S. hebben gevolgd, kunnen worden aangenomen, maar ook zij die alleen M. U. L. O. hebben genoten. Waar nu voor het onderwijs der aspirant-machinisten een aspirantenschool noodig is en van de daaraan verbonden leerkrachten gebruik zal kunnen worden gemaakt om den aspirant-adelborsten de kennis bij te brengen, welke vereischt wordt om het vakonderwijs op het Koninklijk Instituut met vrucht te kunnen volgen, zal, naar ondergeteekende vertrouwt, door aanneming van jongelingen, afkomstig van de M. U. L. O. scholen, een middel worden verkregen om de instandhouding van het korps zeeofficiers te verzekeren.

De totaalprijs voor het schoolgebouw ad 10 125 M²., een woongebouw ad 20 000 M²., een gymnastieklokaal ad 2500 M²., een fietsengebouw ad 600 M²., bedrijfsgeried opgeleverd, en het inrichten der terreinen en verplaatsing van een loods wordt, de tijdsomstandigheden in aanmerking genomen, geraamd op f 525 000; in normale tijden zouden deze f 338 000 zijn.

Een bedrag van f 50 000 is als eerste termijn op deze begrooting gebracht, ten einde het mogelijk te maken in het jaar 1918 met de voorbereiding van den bouw te kunnen aanvangen, in de hoop dat de verdere bouw onder gunstiger tijdsomstandigheden zal kunnen worden voortgezet en voltooid.

Art. 29. Aanschaffing van vliegtuigmaterieel.

In dezen oorlog is afdoende gebleken, dat de vliegdiens een belangrijke plaats onder de verschillende wapens inneemt en dat het vliegtuig onmisbaar is voor de verkenning, voor de regeling van het artillerievuur, en vooral ook als verdedigingsmiddel tegen vijandelijke vliegers. Dit laatste punt verdient in onze vlakke terreinen met weinig of geen gezichtsdekking, bijzonder de aandacht.

Terwijl oorspronkelijk het denkbeeld heeft voorgezeten dat onze Marine-vliegdiens in hoofdzaak tot taak zou hebben de verkenning op onze kust en verder in zee, zoodat voornamelijk de aandacht aan watervliegtuigen werd gewijd, heeft de oorlogservaring geleerd, dat eene dergelijke opvatting van de taak van den vliegdiens te eng is, waardoor de gedane uitgaven geen behoorlijk rendement kunnen geven.

De eerstgebruikte verdedigingsmiddelen tegen vliegeraanvallen, nl. afweergeschut, gesteund door zoeklichten voor nachtelijk gebruik, hoe nuttig en noodzakelijk ook, zijn niet afdoende gebleken. Wel vermindert afweergeschut de kansen van den aanvaller, doordat het de vliegtuigen dwingt zooveel hooger te vliegen, waardoor de trefkans voor de aanvallers aanmerkelijk afneemt, wel valt ook een gering percentage aan het afweergeschut ten offer, doch de praktijk bewees, dat afdoende verdediging tegen vliegtuigen alleen wordt verkregen door het meesterschap; zij het slechts plaatselijk, in de lucht. Om dit de verwerven, moet worden opgetreden met de aanmerkelijk in het voordeel zijnde lichte jager-landvliegtuigen, kortweg te noemen vechtvliegtuigen.

De blootgestelde ligging onzer mariné stellingen en de zeer gunstige objecten, die deze door de eigenaardige terreingesteldheid bieden voor aanvallen uit de lucht, de ernstige gevolgen, die geslaagde aanvallen zullen hebben niet alleen voor de verdediging van deze stellingen, maar ook door den verlammingen invloed op het actief optreden van de zeestrijdkrachten, eischen deugdelijke organisatie van de verdediging tegen aanvallen uit de lucht.

Hierbij komt nog het volgende:

Ook voor Oost-Indië zal een marine-luchtvaartdienst moeten worden geschapen.

Daar, nog meer dan hier te lande, zal de verkenning ter zee door luchtvaartuigen moeten plaats hebben. Indië zal eerlang groote zeeverkenningsvliegtuigen noodig hebben, die lang achtereen uit kunnen blijven en die van uit hunne kampen den bewakingsdienst zullen moeten uitoefenen in verband met de andere deelen der vloot.

Ook hier zal gerekend moeten worden op aanvallen uit de lucht, dus op verdediging daartegen door jachtvliegtuigen te land en ter zee.

De voorbereiding voor dien dienst in Indië en de opleiding van het personeel, zal hier te lande moeten geschieden, terwijl voor de aflossing van het personeel, ook in Nederland op een betrekkelijk groote sterkte van den marine luchtvaartdienst zal moeten worden gerekend.

In verband met het voorgaande, wordt voor het aanschaffen van vliegtuigmaterieel, voor het in orde brengen van terreinen en voor het aanbouwen van loodsen aangevraagd een bedrag van f 2 400 000.

IIIde Onderafdeeling.

Het totaal dezer onderafdeeling bedraagt f 6 371 986 tegen f 6 334 197 voor 1917 toegestaan.

Het verschil voor elk artikel in den toelichtenden staat nader verklaard is een gevolg van hoogere raming van art. 30 kosten van het personeel der actieve zeemacht bestaande in traktementen, soldijen en toelagen f 49 200

Art. 33a. Personeel bij het Koninklijk Instituut voor de Marine. 1 564

Art. 33b. Materieel voor het Koninklijk Instituut voor de Marine. 4 510

Art. 35a. Personeel bij de Kweekschool voor Zeevaart te Leiden 10 977

Art. 35b. Materieel voor de Kweekschool voor Zeevaart te Leiden 6 295

Art. 36a. Personeel bij de opleidingen niet elders genoemd 4 633

Art. 36b. Materieel bij de opleidingen niet elders genoemd 2 605

Art. 40. Kosten van voeding 23 000

Art. 41a. Personeel voor de Marinebakkerij 476

Art. 41b. Materieel voor de Marinebakkerij 6 700

Art. 42. Traktementen personeel hospitalen. 4 836

Art. 43. Onderhoud, enz. van gebouwen ten dienste der verpleging 6 120

Art. 47. Subsidiën voor het inrichten en drijven van toko's 400

f 121 316

waartegenover eene lagere raming van:

Art. 32. Kosten verband houdende met aanneming en reëngagement van schepelingen . . . f 68 902

Art. 34a. Personeel bij de Marine-machinistenschool 2 340

Art. 34b. Materieel voor de Marine-machinistenschool 6 285

Art. 38. Subsidie ten behoeve van studenten in de geneeskunde en premiën aan artsen bij opleiding en benoeming tot officier van gezondheid bij de Marine 6 000

83 527

Blijft meer . . . f 37 789

Art. 33. Plaatsing van adelborsten voor het Korps Mariniers op het Koninklijk Instituut voor de Marine te Willemsoord.

Een der voornaamste grondvesten waarop een goed soldatenkorps behoort te rusten, is naar het oordeel van ondergeteekende het bezit van een eigen officierskorps. De meening van enkelen zijner amtsvoorgangers, dat het Korps Mariniers zijn militaire waarde zou kunnen behouden *zonder* eigen officieren, wordt niet door hem gedeeld; de ondervinding heeft dit reeds thans bewezen.

De mariniersofficiëren drukken den stempel op het Korps, in de eerste plaats op het kader, dat steeds een goeden naam had en welks gehalte voor een groot deel de militaire waarde van een korps bepaalt.

Ook mag niet uit het oog worden verloren, dat het kader van de mariniers een belangrijk aandeel heeft in de militaire vorming van al het personeel, dat bij de Marine in dienst komt.

Er moet dus gezorgd worden dat het marinierskader zijne goede militaire eigenschappen niet gaat verliezen.

Na 1901 heeft geen aanvulling plaats gehad van het officierskorps der Mariniers, dat dientengevolge — reeds thans sterk

geslonken — op deze wijze voortgaande, moet uitsterven, terwijl door bezetting van de opengekomen plaatsen door zeeofficieren een niet onbelangrijk aantal van die officieren aan hun eigenlijken werkkring wordt onttrokken, zeer ten nadeele van den dienst.

Indien dan ook prijs wordt gesteld op het behoud van een goed marinierskorps, is hiervoor, naar de meening van ondergeteekende, regelmatige opleiding van eigen officieren een eisch, waartoe hervatting van de proefondervindelijk goed gebleken opleiding op het Koninklijk Instituut voor de Marine van adelborsten voor het Korps Mariniers, evenals vroeger in de speciale vakken onder leiding van een officier van dat Korps, noodzakelijk wordt geacht. Aangezien de anciënniteit der jongste officieren der mariniers thans reeds 16 jaar bedraagt, zullen officieren uit andere korpsen met verschillende anciënniteit, die zulks wenschen en daartoe geschikt worden geoordeeld, moeten worden ingelijfd met dien verstande dat men de hierdoor te verkrijgen tusschenreeks geleidelijke en behoorlijke bevorderingskansen aanbiedt, zoo ook aan de in opleiding komende adelborsten.

Wat nu aangaat het al of niet noodzakelijke van het behoud van het Korps Mariniers, wil ondergeteekende er op wijzen dat, waar onder het bestaande systeem de aanvoer van voldoende bemanning voor de vloot in de toekomst niet verzekerd is te achten, het z. i. niet te verantwoorden zou zijn een bron, die goed personeel levert, te doen opdrogen.

Het bemannen der vloot door middel van gedwongen dienstplicht heeft het bezwaar dat door den noodzakelijk zooveel langeren duur van eersten oefeningstijd voor het Indische deel der vloot in vergelijking met dien hier te lande de militielast ongelijk zou drukken. Daarom zal, zolang dit mogelijk blijkt, door vrijwillige zeemilitie, waarvan het thans bestaande instituut der matrozen K. D. een vorm is, in de behoefte aan personeel moeten worden voorzien. Doch welke vorm van dienstplicht ook zal bestaan, als de bemanning der vloot voor een groot deel is samengesteld uit betrekkelijk kort dienend jong volk, zal het bezit van een goed militair vrijwilligerskorps van groote waarde zijn.

In hoofdzaak om deze beide redenen is ondergeteekende dan ook van meening dat inderdaad op het behoud van een goed marinierskorps moet worden prijs gesteld.

Aangaande de diensten door het Korps Mariniers te verrichten wenscht ondergeteekende er nog op te wijzen, dat het gedeelte van het korps dat niet gebruikt wordt voor bemanning der vloot in tijden van oorlog of oorlogsgevaar zal moeten worden bestemd tot bezetting der Wadden-eilanden, welker strategische betekenis tijdens de mobilisatie is gebleken en waarvan de bezetting bij ieder volgend oorlogsgevaar opnieuw een onmiddellijke eisch zal zijn.

De bezetting dier eilanden door mariniers verdient de voorkeur boven elke andere.

Voor deze snel te bezetten posten is naar het oordeel van ondergeteekende eene vrij aanzienlijke troepenmacht noodig, welke door langdurig dienstverband als uitstekend geoefend en gedisciplineerd is te beschouwen, voorbereid is voor den uitkijkdienst in zee en voor samenwerking met den bewakingsdienst der zeegaten te water, ten volle geschikt en gereed tot het oogenblikkelijk vervullen van haar hoogst belangrijke taak in eerste linie.

De toevoeging van een mitrailleurafdeling aan het korps ligt in het voornemen en is voor eene behoorlijke bezetting van de eilanden onmisbaar.

De hier voor een deel van het korps geschetste werkkring in oorlogstijd is in overeenstemming met de inzichten van den Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht.

Het contingent van het korps voor bovenbedoelde oorlogsbestemming aangewezen, dient in eigen kazernes te worden ondergebracht. Van uit deze kazernes behoort de periodieke verwisseling van personeel voor de Vloot en bestemd voor den dienst in de Koloniën plaats te hebben, zoodat de zoo zeer gewenschte afwisseling van bestaan, waardoor het dienen bij

het korps Mariniers zich kenmerkte en die het leven aantrekkelijk maakte, wordt gewaarborgd.

Ondergeteekende wenscht hier in herinnering te brengen dat in het periodiek terugkeeren in de eigen kazernes, het wederom dienen en oefenen in eigen korpsomgeving, met eigen officieren en onderofficieren, in afzonderlijk verband, steeds *de kracht en de militaire waarde* van het korps Mariniers voor de Zeemacht huisde.

Het komt ondergeteekende voor, dat de lust tot dienstneming bij het korps Mariniers zal toenemen en het groote incompleet zal verminderen, wanneer de bestemming van dit korps niet langer onzeker is, zijne groote waarde voor 's Lands verdediging wordt erkend, zijne militaire hoedanigheden worden gewaardeerd en de dienst door afwisselend bestaan aan boord en aan wal, aantrekkelijk wordt gemaakt.

In verband met het vorenstaande is bij art. 33 gerekend op een officier van het korps Mariniers-instructeur en op in opleiding komende adelborsten voor dat korps.

In het verslag der commissie tot reorganisatie van het onderwijs bij het Koninklijk Instituut voor de Marine, welke in 1915 werd benoemd en in 1916 met haren arbeid gereed kwam, werd de wenschelijkheid betoogd tot het doen houden van voordrachten en lezingen voor de adelborsten over onderwerpen welke vallen buiten het gebied van de gewone leerstof.

Ondergeteekende, het groote nut daarvan voor de algemeene ontwikkeling erkennende, wenscht te beschikken over de noodige fondsen, ten einde de personen die bereid zijn door middel van lezingen of voordrachten het inzicht der adelborsten op verschillend gebied te verruimen, daarvoor eene geldelijke belooning te kunnen toekennen.

Op de hieraan verbonden uitgaaf is gerekend bij het bedrag van f 2500 uitgetrokken onder art. 33a III.

De toelagen voor het geven van onderwijs aan reserve-officieren der zeemacht, opgeleid wordende tot zeeofficier eveneens begrepen in dit bedrag, houden verband met een in den loop van 1917 ontworpen regeling, welke voor officieren van de Koninklijke marine-reserve — die een drietal jaren gevaren hebben, bij de marine-reserve als practische officieren een gunstigen indruk maken en als zoodanig de aandacht trekken — de gelegenheid opent om, indien zij den wensch daartoe doen kennen, zich voor te bereiden voor opneming in het korps zeeofficieren. Het ligt in de bedoeling dat zij, die gedurende een aantal maanden blijken hebben gegeven geschikt te zijn voor het als toehoorder volgen van den cursus der adelborsten van het oudste studiejaar, na afloop van dien cursus, eventueel naar de omstandigheden gewijzigd theoretisch eindexamen afleggen. Bij slagen worden zij voorgedragen voor benoeming tot luitenant ter zee der 3de klasse.

Bovenbedoelde toelagen zijn bestemd om te worden toegekend aan leeraren bij het Koninklijk Instituut voor de Marine die belast worden met het geven van privaattlessen aan de reserve-officieren gedurende den tijd dat deze zich voorbereiden voor het volgen van het laatste leerjaar bij die inrichting.

Art. 35. Daar de regeling der bezoldiging voor de burger-onderwijzers bij de Kweekschool voor Zeevaart te Leiden, zooals die voorkomt op bladz. 15 der Memorie van Toelichting bij de Marine-begroting voor 1915 en sedert dien in werking getreden, niet zoodanig blijkt te zijn dat men verzekerd is de eenmaal aangenomen leerkrachten zooveel mogelijk aan die inrichting verbonden te houden, hetgeen in het belang van het onderwijs noodzakelijk is, eischt die regeling herziening en is het gewenscht daarvoor een anderen maatstaf aan te nemen.

De bezoldigingen zouden kunnen worden geregeld als volgt:

voor den *eersten onderwijzer*:

aanvangsbezoldiging f 1500 's jaars met een maximum jaarwedde van f 2300 te bereiken door traktementsverhoogingen van f 100 's jaars na 2, 3, 4, 6, 8, 10, 12 en 14 jaren dienst bij de opleiding, en

voor de *onderwijzers*:

aanvangsbezoldiging f 1300 's jaars met een maximum jaarwedde van f 2000 te bereiken door traktementsverhoogen van f 100 's jaars na 2, 3, 4, 6, 8, 10 en 12 jaren dienst bij de opleiding,

blijvende voor allen de tegemoetkoming voor huishuur ad f 75 's jaars behouden.

Door deze regeling wordt ook meer overeenstemming verkregen met de traktementen, die te Leiden genoten worden door onderwijzers, met die van de kweekschool gelijk te stellen.

Bij het betrokken begrotingsartikel (35a) is op de aan het vorenstaande verbonden hoogere uitgaaf gerekend.

Art. 36. In verband met de geleidelijke uitbreiding van de opleiding van monteurs voor de zeemacht te Amsterdam, was het niet meer mogelijk om bij die opleiding met vier burgeronderwijzers en een oppermonteur het onderwijs tot zijn recht te doen komen. Daarom is door bijplaatsing van twee onderofficiëren (één monteur-majoor en één sergeant-machinedrijver) voorloopig in het gebrek aan leerkrachten voorzien. De ondergeteekende acht het evenwel wenschelijk om de drie onderofficiëren welke thans bij de opleiding werkzaam zijn, te doen overgaan in burgerlijken dienst. De formatie van het onderwijzend personeel zal dan bestaan uit: vier 1ste onderwijzers, twee 2de onderwijzers en één 3de onderwijzer, terwijl voor het onderwijs in teekenen en wiskunde tijdelijke leerkrachten kunnen worden gebruikt. De maximum-bezoldiging aan deze betrekkingen verbonden (de 1ste onderwijzers kunnen genieten f 1600 tot f 2400, 2de onderwijzers f 1400 tot f 2000 en de 3de onderwijzer f 1000 tot f 1600) zal zijn te bereiken door tweejaarlijksche traktementsverhoogen van f 200 's jaars. Als diensttijd wordt daarbij medegerekend de tijd vóór de definitieve aanstelling op proef doorgebracht. Voor één tot 1ste onderwijzer en twee tot 2de onderwijzer bevorderde onderwijzers is de bezoldiging in verband met hun dienstjaar op 1 Januari 1917 gesteld respectievelijk op f 2000 en f 1600 's jaars. Zij zullen te rekenen van den datum eveneens voor tweejaarlijksche traktementsverhoogen van f 200 in aanmerking zijn te brengen.

Voor den leeraar in sport en atletiek bij de zeemacht, voor wiens aanstelling op eene bezoldiging van f 3100 's jaars bij de Marinebegroting voor 1917 gelden werden toegestaan, is eene traktementsregeling vastgesteld krachtens welke hij vier éénjaarlijksche verhoogen zal genieten van f 100. Aangezien de titularis met 1 Juni 1917 als zoodanig is benoemd, wordt thans gerekend op de eerste verhooging van f 100 ingaande 1 Juni 1918.

De maximum-bezoldiging voor de burgeronderwijzers belast met het geven van lager onderwijs aan het militaire personeel der zeemacht en thans werkzaam te Willemsoord en te Amsterdam bedraagt f 1300 's jaars.

Met het oog op den langen diensttijd van deze drie onderwijzers en hun ijver en plichtsbetrachting komt het ondergeteekende wenschelijk voor dit maximum-traktement met 1 April 1918 te brengen op f 1400.

Voor een en ander zijn de méér benoodigde gelden aangevraagd bij art. 36a I.

Art. 42. De traktementsregeling van de burger-apothekers bij de Marine eischt herziening. Bij vergelijking van de bestaande regeling (minimum f 2200; maximum f 3000 's jaars met 4 vijfjaarlijksche verhoogen van f 200) met de regeling van de militaire apothekers bij de Landmacht en met andere academisch gevormde landsdienaren zijn de burgerapothekers in het nadeel. Waar hun kennis en hunne werkzaamheden hen aanspraak doen maken op betere financiële vooruitzichten, is eene regeling ontworpen waarbij het traktement wordt bepaald op minimum f 2200 en maximum f 3600 met traktementsverhoogen van f 200 na elke 3 jaar dienst (tijdelijke diensten medegerekend).

Vermits een der apothekers — ware deze regeling van kracht geweest — sedert 1 November 1916 hooger traktement zou genieten, wordt het wenschelijk geacht zijn traktement met 1 Januari 1918 van f 2400 op f 2800 te brengen, en hem 1 November 1922 f 3000 toe te kennen, waarna bovengeschreven regeling op hem van toepassing zal zijn.

Op de hieraan verbonden hoogere uitgaaf is bij art. 42 gerekend.

IVde Onderafdeeling.

Het totaal dezer onderafdeeling bedraagt f 3 583 074 tegen f 4 195 791 voor 1917 toegestaan.

Het verschil voor elk artikel in den toelichtenden staat nader verklaard is een gevolg van *hoogere* raming van:

<i>Art. 59.</i> Gratificatiën	f 2 000
<i>Art. 60.</i> Zieken- en verwondengelden	15 000
<i>Art. 65.</i> Subsidie Marine-jachtclub	500
<i>Art. 69.</i> Subsidien militaire tehuizen	400
<i>Art. 70.</i> Subsidien sportverenigingen	500
<i>Art. 74.</i> Bijdrage kosten krijgsgeschiedkundig archief	200
terwijl wordt ingevoegd een nieuw art. 72. Subsidie aan de Koninklijke Vereeniging „Onze Vloot”.	3 000
Totaal meer . . . f	21 600

Waar tegenover staat eene *lagere* raming van:

<i>Art. 49.</i> Pensioenen en onderstanden uitgezonderd die begrepen in de 2de afdeeling	f 1 551
<i>Art. 55.</i> Toelagen in verband met opheffing werf Amsterdam	2 000
<i>Art. 57.</i> Toelagen ingevolge art. 3 der wet van 9 Mei 1890 (<i>Staatsblad</i> n°. 80)	66
<i>Art. 58.</i> Kosten van medailles, enz.	450
<i>Art. 60bis.</i> Duurtetoeslag.	630 000
<i>Art. 67.</i> Subsidien aan marine-cantine.	250
	634 317
Blijft minder . . . f	612 717

IIde AFDEELING.

Niet militaire uitgaven.

Iste Onderafdeeling.

Het totaal dezer onderafdeeling bedraagt f 3 439 172 tegen f 3 644 781 voor 1917 toegestaan.

Het verschil voor elk artikel in den toelichtenden staat nader verklaard, is een gevolg van *lagere* raming van:

<i>Art. 86a.</i> Aanbouw van loodsvaartuigen . . . f	115 073
<i>Art. 91.</i> Aanbouw, huur, enz. van gebouwen voor de betonning	18 300
<i>Art. 92b.</i> Aanschaffing en herstelling van betonningsvaartuigen.	73 475
<i>Art. 95.</i> Kosten van het materieel der verlichting	40 525
Totaal minder . . . f	247 373

waartegenover eene *hoogere* raming van:

Art. 78. Bezoldiging van den Inspecteur-Generaal, de Inspecteur van het Loodswezen, enz. f	509
Art. 79a. Bezoldiging van het personeel der stoomloodstransportvaartuigen	540
Art. 79b. Herstelling, enz. van stoomloodstransportvaartuigen	3 428
Art. 80. Bureel en lokaalbehoefte	450
Art. 82. Bezoldiging van de ambtenaren, enz.	188
Art. 84. Aandeel in de loodsgelden	2 980
Art. 86b. Herstelling van loodsvaartuigen	31 500
Art. 89. Onderhoud, enz. van loodsgebouwen	200
Art. 92a. Bezoldiging van de bemanning der betonningsvaartuigen	1 628
Art. 93a. Dagloon, enz. van het werkliedenpersoneel bij de betonningsmagazijnen	29
Art. 94. Bezoldiging, enz. van het personeel der verlichting	312
Totaal meer f	41 764
Blijft minder f	205 609

In aansluiting aan de mededeelingen, voorkomende in de Memorie van Toelichting bij de Marinebegroting voor het dienstjaar 1917 (bladz. 14) zij hier vermeld:

dat de loodsschokker, waarvoor de gelden werden toegestaan bij de begroting voor 1914, het veertiende stoomloodsvaartuig en de loodsschoener, waarvoor de gelden werden beschikbaar gesteld bij de begroting voor 1915, gereed kwamen;

dat de bouw van het vijftiende stoomloodsvaartuig en van den loodsschoener waarvoor de gelden werden toegestaan bij de begroting voor 1916 wordt voortgezet, de bouw van het in die begroting genoemde betonningsvaartuig in uitvoering is en de nieuwe werken, in diezelfde begroting begrepen, gereed kwamen;

dat de bouw van den loodsschoener, van de stalen motorboot voor den afhaaldienst te Vlissingen, van het motorafhaalvaartuig en van het motorbetonnings- tevens gastransportvaartuig, van het betonningsmagazijn te Terschelling en van de overige nieuwe werken, waarvoor de gelden bij de begroting voor 1917 werden toegestaan, in voorbereiding is.

Ten aanzien van de in de 2de afdeeling (Loodswezen, betonning, bebakening, enz.) van de uitgewerkten en Toelichtenden Staat der Marinebegroting voor 1918 aangevraagde gelden, waarvoor in de kolom „Toelichtingen” van dien Staat wordt verwezen naar de Memorie van Toelichting, heeft de ondergeteekende de eer het volgende mede te deelen.

Art. 78. Lag het, zooals ondergeteekende mededeelde bij de toelichting betreffende de vermindering van Art. 76 der Marinebegroting voor het dienstjaar 1917 (Zie gedrukt stuk n°. 34, Tweede nota van wijziging Marinebegroting 1917) in zijn voornemen om met de aanvraag van de benodigde gelden voor de aanstelling van nog een bouwkundig opzichter te wachten, totdat de tijdsomstandigheden zouden toelaten den dienst der kustverlichting weder op normale wijze uit te oefenen en met meer kracht voort te gaan met de verbetering van de

secundaire verlichting, nader is ondergeteekende de noodzakelijkheid gebleken om reeds bij deze begroting de voor die aanstelling benodigde gelden aan te vragen.

Tot nadere toelichting moge het volgende dienen:

De bouwkundige bij den dienst van het loodswezen, die den 1en Juni 1917 aftrad, was door zijn veeljarige ervaring geheel op de hoogte van alle technische vraagstukken, welke zich bij dien dienst voordoen en van de locale toestanden, op de vele plaatsen aan de kust, waar zich bouwwerken van het loodswezen, de betonning en verlichting bevinden. De nieuwe titularis, die den 1 Juli d.a.v. zijne betrekking aanvaardde, mist uiteraard die groote ervaring. Hij zal zich in verschillende zaken betrekking hebbende op materieel, waarmede hij in zijn vorigen werkkring niet te maken had nog moeten inwerken. Een en ander heeft ten gevolge dat hij de eerstvolgende jaren minder tijd beschikbaar zal hebben voor het verrichten van die werkzaamheden en het maken van die dienstreizen, welke gevoeglijk aan een opzichter kunnen worden overgelaten.

Ten einde den bouwkundige van die werkzaamheden en dienstreizen te ontlasten is het noodig reeds zoodra mogelijk over vorenbedoelden opzichter te kunnen beschikken en derhalve met diens aanstelling niet langer te wachten.

Art. 86a. De aanschaffing van een loodsschoener is noodig om te kunnen voortgaan met de vervanging van kotters door schoeners en die van de motorboot voor den afhaaldienst ter reede Vlissingen om verder uitvoering te geven aan het plan het aantal booten voor dien dienst geleidelijk op vier te brengen.

Art. 95. Wegens het veel te laat ontvangen van een in het buitenland bestelde lichtboei van 2.5 M³. inhoud heeft de gelegenheid ontbroken om met deze lichtboei tijdig de proeven te nemen, waarvan de uitkomsten moeten worden afgewacht, alvorens tot de aanschaffing van lichtboeien van deze soort ten behoeve van de verlichting van de Zandkreek kan worden overgegaan. Dientengevolge zullen de f 22 000, welke voor die verlichting, 1ste gedeelte, op de begroting van het vorig jaar waren toegestaan, ongebruikt blijven en worden die gelden op de begroting 1918 opnieuw aangevraagd.

De vervanging van de mistklok-installaties te Urk en Marken door andere misthoorn-inrichtingen is noodig om te voldoen aan eene steeds sterker blijvende behoefte aan een meer krachtig mistsein op die eilanden. Het licht in het voornemen om dergelijke nieuwe mistsein-inrichtingen later ook aan den Hoek van het IJ en op Schokland op te richten.

Aangezien de te Urk vrijkomende opstand van de mistklok benut kan worden als opstand voor een modern licht te Zierikzee, zijn ter verbetering van het licht aldaar eveneens de vereischte gelden aangevraagd.

Met de aanschaffing van lenzen, drukregelaars, branders en blaugasflessen wordt beoogd de beschikking te verkrijgen over verlichtingsmaterieel, noodig ter verbetering en bediening van verschillende kleine lichten.

IIde Onderafdeeling.

Het totaal dezer onderafdeeling bedraagt f 186 157 tegen f 195 273 voor 1917 toegestaan, alzoo f 9116 *minder*.

Het verschil voor elk artikel, in den toelichtenden staat nader verklaard, is een gevolg van de hoogere raming van art. 96 bezoldiging van het personeel f 900

en van de lagere raming van art. 99, kosten van de opnemingsvaartuigen 10 016

Totaal *minder* f 9 116

Op dit laatste artikel is gehandhaafd onder b sub I f 100 000 als derde termijn van het tweede opnemingsvaartuig.

Sedert 1 Juni 1916 verschenen geen nieuwe kaarten, op de bestaande gravures werden de vereischte verbeteringen aangebracht.

Het in de schatkist gestorte bedrag voor verkoop over 1916 van zeekaarten van Nederland en West-Indië bedroeg f 849,41⁵.

Opnemingen hebben in 1917 niet plaats gehad wegens de tijdsomstandigheden.

IIIde Onderafdeeling.

Het totaal dezer onderafdeeling bedraagt f 372 697 tegen f 485 638 voor 1917 toegestaan.

Het verschil voor elk artikel in den toelichtenden staat nader verklaard is een gevolg van lagere raming van:

Art. 101bis. Duurtetoeslag f 120 000

en hogere raming:

Art. 100. Pensioenen en onderstand . f 7 036

Art. 103. Zieken- en verwondengelden . 23

Meer f 7 059

Blijft minder f 112 941

IIIde AFDEELING.

Deze afdeeling is voor 1918 geraamd op f 60 000 hetzelfde bedrag dat voor 1917 werd toegestaan.

De Minister van Marine,

J. J. RAMBONNET.

BIJLAGE A VAN DE MEMORIE VAN TOELICHTING.

VERGELIJKEND OVERZICHT

van de IIde onderafdeeling van de Iste afdeeling der Marinebegrootingen
voor het dienstjaar 1918 en 1917.

Bij de begrooting voor 1918 is uitgetrokken voor:

Artikel.	Aanbouw, tuigen en uitrusten van nieuwe schepen, daaronder begrepen artillerie- en torpedo-bewapening.	Herstelling, uitrusting en conservatie van schepen in en buiten dienst; inrichtingen actieve zee-macht, draad-looze telegrafie.	Aankoop, aanmaak herstelling en onderhoud van materialen, goederen en voorwerpen voor den voorraad.	Aanschaffing, wijziging en herstelling van geschut, affutage, projectielen, handwapenen, torpedo's enz., behalve voor nieuwe schepen.	Algemeene kosten, bedrijfs-kosten en werkplaatskosten bij 's Rijks werven en het Marine-etablisement te Amsterdam.	Algemeenen dienst, werktuigen, gebouwen enz.	Kosten van defensie en mobilisatie, vlieg-dienst.
16	—	A. Ia. f 252 000	A. Id. f 20 000	—	A. III. f 8 500	—	—
	—	A. Ib. 75 000	—	A. Ie. f 5 000	A. IV. 7 500	—	—
	—	A. Ic. 25 000	—	—	A. V. 5 500	—	—
	—	A. IIa. 335 500	—	—	A. VI. 6 000	—	—
	—	A. IIb. 28 700	—	—	A. VII. 700	—	—
	—	A. IIc. 25 000	—	—	A. VIII. 65 000	—	—
	—	—	—	—	A. IX. 7 500	—	—
	—	—	—	—	A. X. 32 000	—	—
	—	—	—	—	A. XI. 300	—	—
	—	—	—	—	A. XII. 3 000	—	—
	A. XIIIg. f 190 000	A. XIIIa-fenk 409 000	—	—	—	—	—
	A. XIIIh. 50 000	—	—	—	—	—	—
	A. XIIIi. 100 000	—	—	—	—	—	—
	A. XIIIj. 60 000	—	—	—	—	—	—
	—	B. Ia. 56 175	B. Id. 15 250	B. Ie. 775	B. III. 7 300	—	—
	—	B. Ib. 8 100	—	—	B. IV. 2 075	—	—
	—	B. Ic. 12 000	—	—	B. V. 900	—	—
	—	B. IIa. 69 500	—	—	B. VI. 3 000	—	—
	—	B. IIb. 4 175	—	—	B. VII. 325	—	—
	—	B. IIc. 25 750	—	—	B. VIII. 23 000	—	—
	—	B. XIa. 40 000	—	—	B. IX. 1 000	—	—
	—	—	—	—	B. X. 1 000	—	—
	C. Ia. 2 000	C. Ib. 20 000	C. Id. 40 000	C. Ie. 5 000	C. II. 1 000	—	—
	—	C. Ic. 41 600	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	C. III. 1 200	—	—
	—	—	—	—	C. IV. 1 000	—	—
	—	—	—	—	C. V. 800	—	—
	—	—	—	—	C. VI. 4 500	—	—
	—	—	—	—	C. VII. 1 200	—	—
	C. VIII d. 83 000	C. VIII a, b enc. 85 000	—	—	—	D. f 13 500	—
	C. VIII e. 77 000	—	—	—	—	—	—
	C. VIII f. 82 500	E. <i>Memorie.</i>	—	—	—	—	—
	C. VIII g. 30 000	—	—	—	—	—	—
	C. VIII h. 82 500	—	—	—	—	—	—
	C. VIII i. 20 000	—	—	—	—	—	—
	C. VIII j. 5 000	—	—	—	—	—	—
17	13 556 000	—	—	—	—	—	—
18	750 000	—	—	1 338 336	—	—	—
19	300 000	—	—	429 000	—	—	—

Bij de begrooting voor 1917 is toegestaan voor:

Artikel.	Aanbouw, tuigen en uitrusten van nieuwe schepen, daaronder begrepen artillerie- en torpedo-bewapening.	Herstelling uitrusting en conservatie van schepen in en buiten dienst.	Aankoop, aanmaak, herstelling en onderhoud van materialen, goederen en voorwerpen voor den voorraad.	Aanschaffing, wijziging en herstelling van geschut, affutage, projectielen, handwapenen, torpedo's enz., behalve voor nieuwe schepen.	Algemeene kosten, bedrijfskosten en werkplaatskosten bij 's Rijks werven en het marine-etablisement te Amsterdam.	Algemeene dienst, werktuigen, gebouwen enz.	Kosten van defensie en mobilisatie, vlieg-dienst.
16	—	A. Ia. f 287 600	A. Id. f 50 000	—	A. III. f 8 000	—	—
	—	A. Ib. 36 600	—	A. Ie. f 3 500	A. IV. 6 000	—	—
	—	A. Ic. 20 000	—	—	A. V. 5 000	—	—
	—	A. IIa. 306 000	—	—	A. VI. 4 500	—	—
	—	A. IIb. 9 000	—	—	A. VII. 500	—	—
	—	A. IIc. 53 000	—	—	A. VIII. 60 000	—	—
	—	—	—	—	A. IX. 5 500	—	—
	—	—	—	—	A. X. 31 000	—	—
	—	—	—	—	A. XI. 100	—	—
	—	—	—	—	A. XII. 2 200	—	—
	A. XIII <i>i</i> . f 10 000	A. XIII. 252 000	—	—	—	—	—
	A. XIII <i>j</i> . 117 200	B. Ia. 41 500	B. Id. 12 500	B. Ie. 1 000	B. III. 6 500	—	—
	—	B. Ib. 8 200	—	—	B. IV. 1 500	—	—
	—	B. Ic. 3 700	—	—	B. V. 1 200	—	—
	—	B. IIa. 90 000	—	—	B. VI. 1 600	—	—
	—	B. IIb. 4 500	—	—	B. VII. 300	—	—
	—	B. IIc. 23 000	—	—	B. VIII. 17 000	—	—
	—	B. XI. 57 000	—	—	B. IX. 1 500	—	—
	—	—	—	—	B. X. 2 000	—	—
	C. Ia. 1 000	C. Ib. 20 000	C. Id. 30 000	C. Ie. 4 000	C. II. 1 500	—	—
	—	C. Ic. 41 200	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	C. III. 1 500	—	—
	—	—	—	—	C. IV. 500	—	—
	—	—	—	—	C. V. 500	—	—
	—	—	—	—	C. VI. 500	—	—
	—	—	—	—	C. VII. 3 200	—	—
	C. VIII <i>d</i> . 3 000	C. VIII. 245 600	D. 13 500	—	—	—	—
	C. VIII <i>e</i> . 3 000	E. <i>Memorie</i> .	—	—	—	—	—
17	14 577 050	—	—	—	—	—	—
18	1 600 000	619 260	—	555 240	—	—	—
19	466 000	—	—	362 100	—	—	—
20	a. 1 000	b. 25 000	d. 75 000	—	e. 1 000	—	—
	—	c. 250 000	—	—	—	—	—
21	—	500 000	795 000	—	—	—	—
22	—	547 400	—	—	—	—	—
23	—	A. Ia. 269 000	A. Id. 20 000	A. Ie. 39 850	A. II. 44 800	—	—
	—	A. Ib. 74 500	—	—	A. III. 22 000	—	—
	—	A. Ic. 49 000	—	—	A. IV. 27 000	—	—
	—	—	—	—	A. V. 44 000	—	—

Bij de begrooting voor 1917 is toegestaan voor :

Artikel.	Aanbouw, tuigen en uitrusten van nieuwe schepen, daaronder begrepen artillerie- en torpedobewapening.	Herstelling uitrusting en conservatie van schepen in en buiten dienst.	Aankoop, aanmaak herstelling en onderhoud van materialen, goederen en voorwerpen voor den voorraad.	Aanschaffing, wijziging en herstelling van geschut, affutage, projectielen, handwapenen, torpedo's enz., behalve voor nieuwe schepen.	Algemeene kosten, bedrijfskosten en werkplaatskosten bij 's Rijks werven en het marine etablissement te Amsterdam.	Algemeene dienst, werktuigen, gebouwen enz.	Kosten van defensie en mobilisatie, vliegdiens.
23	—	—	—	—	A. VI. f 8 200	—	—
	—	—	—	—	A. VII. 99 700	—	—
	—	—	—	—	A. VIII. 3 500	—	—
	—	—	—	—	A. IX. 9 000	—	—
	—	—	—	—	A. X. 500	—	—
	—	—	—	—	A. XI. 5 000	—	—
	—	B. Ia. f 53 000	B. Id. f 6 000	B. Ie. f 1 000	B. II. 26 000	—	—
	—	B. Ib. 17 000	—	—	B. III. 8 000	—	—
	—	B. Ic. 26 000	—	—	B. IV. 10 000	—	—
	—	—	—	—	B. V. 24 500	—	—
	—	—	—	—	B. VI. 6 000	—	—
	—	—	—	—	B. VII. 36 500	—	—
	—	—	—	—	B. VIII. 2 500	—	—
	—	—	—	—	B. IX. 3 500	—	—
	C. Ia. f 1 000	C. Ib. 7 000	C. Id. 4 000	C. Ie. 21 150	C. II. 8 200	—	—
	—	C. Ic. 5 000	—	—	C. III. 1 100	—	—
	—	—	—	—	C. IV. 25 600	—	—
	—	—	—	—	C. V. 13 700	—	—
	—	—	—	—	C. VI. 35 700	—	—
	—	—	—	—	C. VII. 11 400	—	—
	—	—	—	—	—	D. f 3 500	—
	—	—	—	—	—	E. 3 800	—
	—	—	—	—	—	(1) 65 700	—
	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—
24	—	—	—	—	—	10 000	—
25	—	—	—	—	—	563 061	—
26	—	—	—	—	—	164 050	—
27	—	—	—	—	—	44 900	—
28	—	—	—	—	—	—	f 17 225
29	—	—	—	—	—	—	180 000
	f 16 779 250	f 3 941 060	f 1 006 000	f 987 840	f 639 500	f 855 011	f 197 225

(1) Voor loonsverhoogen.

BIJLAGE B VAN DE MEMORIE VAN TOELICHTING.

OVERZICHT van de sommen uitgetrokken voor de verschillende diensten en onderwerpen, voor komende in de IIde onderafdeeling van de 1ste afdeeling der begroting van het Departement van Marine voor 1918.

<i>Twee kruisers (1915).</i> (I en II.) Art. 16, A, XIIIg, f 190 000 " 16, C, VIII d en e 160 000 " 17, 2 656 000 " 18, 600 000 f 3 606 000 <i>Een kruiser (1917).</i> (III.) Art. 17, f 700 000 <i>Vier onderzeebooten.</i> (K IV, V, VI en VII.) Art. 16, A, XIIIh, f 50 000 " 17, 940 000 f 990 000 <i>Drie onderzeebooten.</i> (K VIII, IX en X.) Art. 16, A, XIIIi, f 100 000 " 16, C, VIII f en g 112 500 " 17, 960 000 " 19, 300 000 f 1 472 500 <i>Drie onderzeebooten.</i> (K XI, XII en XIII.) Art. 17, f 1 000 000 <i>Drie onderzeebooten.</i> (K XIV, XV en XVI.) Art. 17, f 4 000 000 " 18, 60 000 f 4 060 000 <i>Drie onderzeebooten.</i> (O 9, 10 en 11.) Art. 16, A, XIIIj, f 60 000 " 16, C, VIIIh en i 102 500 " 17, 1 500 000 f 1 662 500	<i>Drie onderzeebooten.</i> (O 12, 13 en 14.) Art. 17, f 1 000 000 <i>Vier torpedobooten (Z 1—4).</i> Art. 16, C, Ia, f 2 000 " 17, 300 000 " 23, C, Ia, 1 000 f 303 000 <i>Een mijnenlegger (1917).</i> Art. 16, C, VIIIj, f 5 000 Art. 17, 300 000 " 18, 90 000 f 395 000 <i>Een mijnenlegger (1918).</i> Art 17, f 200 000 <i>Pantserchepen.</i> Art. 16, A, Ia, f 30 000 " 16, A, Ib, 30 000 " 16, A, IIa, 60 000 " 16, A, IIb, 10 000 " 16, A, XIIIa, 150 000 " 16, A, XIIIb, 10 000 " 23, A, Ia, 30 000 " 23, A, Ib, 30 000 f 350 000 <i>Pantserdekschepen.</i> Art. 16, A, Ia, f 65 000 " 16, A, Ib, 30 000 " 16, A, IIa, 90 000 " 16, A, IIb, 10 000 " 16, A, XIIIb, 100 000 " 16, A, XIIId, 44 000 " 16, A, XIIIe, 10 000 " 16, A, XIIIf, 10 000 " 23, A, Ia, 80 000 " 23, A, Ib, 30 000 f 469 000	<i>Pantserbooten.</i> Art. 16, B, Ia, f 4 600 " 16, B, IIa, 8 200 " 23, B, Ia, 4 500 f 17 300 <i>Kanonnerbooten.</i> Art. 16, A, Ia, f 5 000 " 16, A, Ib, 3 500 " 16, A, IIa, 5 000 " 16, A, IIb, 4 500 " 23, A, Ia, 5 000 " 23, A, Ib, 10 000 f 33 000 <i>Torpedobooten.</i> Art. 16, A, Ia, f 50 000 " 16, A, Ib, 500 " 16, A, IIa, 65 000 " 16, A, IIb, 200 " 16, XIIIk, 15 000 " 16, B, Ia, 20 150 " 16, B, IIa, 14 150 " 23, A, Ia, 60 000 " 23, A, Ib, 500 " 23, B, Ia, 21 650 f 247 150 <i>Onderzeebooten, depotschip en bergingsvaartuig.</i> Art. 16, A, Ia, f 40 500 " 16, A, IIa, 45 000 " 16, A, XIIIc, 70 000 " 16, B, Ia, 275 " 16, B, IIa, 800 " 16, B, XIa, 40 000 " 20b, 50 000 " 23, A, Ia, 30 000 " 23, B, Ia, 250 f 276 825	<i>Mijnenleggers.</i> Art. 16, A, Ia, f 6 500 " 16, A, Ib, 5 000 " 16, A, IIa, 12 000 " 16, A, IIb, 2 000 " 16, B, Ia, 15 500 " 16, B, IIa, 17 000 " 23, A, Ia, 6 000 " 23, A, Ib, 8 000 " 23, B, Ia, 13 700 f 85 700 <i>Schoeners bestemd tot bescher ming der visscherij en politic toezicht in de Noordzee.</i> Art. 16, A, Ia, f 5 00 " 16, A, IIa, 5 000 " 23, A, Ia, 4 500 f 14 500 <i>Instructie- en logementschepen</i> Art. 16, A, Ia, f 30 000 " 16, A, Ib, 1 000 " 16, A, IIa, 50 000 " 16, A, IIb, 1 000 " 16, B, Ia, 7 000 " 16, B, IIa, 21 500 " 23, A, Ia, 25 000 " 23, A, Ib, 1 500 " 23, B, Ia, 13 700 f 150 700 <i>Draadlooze telegraphie.</i> Art. 16, C, Ic, f 11 600 " 16, C, VIIIa, 30 000 f 41 600
---	---	--	---

<i>Zee- en meteorologische instrumenten.</i>	
Art. 16, C, VIIIb, f	25 000
" 16, D,	13 500
f	38 500

<i>Boeken en kaarten.</i>	
Art. 16, C, VIIIc, f	30 000

<i>Diversen.</i>	
Art. 16, A, Ia, f	20 000
" 16, A, Ib,	5 000
" 16, A, IIa,	3 500
" 16, A, IIb,	1 000
" 16, B, Ia,	8 650
" 16, B, Ib,	8 100
" 16, B, IIa,	7 850
" 16, B, IIb,	4 175
" 16, C, Ib,	20 000
" 20, c,	450 000
" 20, e,	3 000
" 23, A, Ia,	35 000
" 23, A, Ib,	30 000
" 23, B, Ia,	13 700
" 23, B, Ib,	11 650
" 23, C, Ib,	10 000
" 23, D,	5 000
" 23, E,	3 300
f	639 925

Inrichtingen behorende tot de actieve zeemacht (torpedodienst, enz.).

Art. 16, A, Ic, f	25 000
" 16, A, IIc,	25 000
" 16, B, Ic,	12 000
" 16, B, IIc,	25 750
" 16, C, Ic,	30 000
" 23, A, Ic,	63 500
" 23, B, Ic,	46 500
" 23, C, Ic,	5 000
f	232 750

Aankoop, aanmaak, aanschaffing en herstelling van magazijnsgoederen.

Art. 16, A, Id, f	20 000
" 16, B, Id,	15 250

" 16, C, Id, f	40 000
" 20, d,	73 000
Art. 21, a,	825 000
" 21, b,	49 500
" 23, A, Id,	20 000
" 23, B, Id,	5 500
" 23, C, Id,	5 000

f 1 053 250

Aanmaak, aanschaffing en herstelling van artillerie- en torpedo-goederen behalve voor nieuwe schepen.

Art. 16, A, Ie, f	5 000
" 16, B, Ie,	775
" 16, C, Ie,	5 000
" 18,	1 338 336
" 19,	429 000
" 23, A, Ie,	30 000
" 23, B, Ie,	3 500
" 23, C, Ie,	21 000
f	1 832 611

Algemeene kosten der werf of van het Etablissement.

Art. 16, A, III, f	8 500
" 16, B, III,	7 300
" 16, C, II,	1 000
" 23, A, II,	52 550
" 23, B, II,	22 000
" 23, C, II,	11 575
f	102 925

Algemeene kosten van het industrieel bedrijf der werren.

Art. 16, A, IV, f	7 500
" 16, B, IV,	2 075
" 23, A, III,	13 500
" 23, B, III,	9 250
f	32 325

Bedrijfskosten van het Arsenaalsbedrijf.

Art. 16, A, V, f	5 500
" 16, B, V,	900
" 16, C, III,	1 200
" 23, A, IV,	31 750

" 23, B, IV, f	11 000
" 23, C, III,	13 200
f	63 550

Bedrijfskosten magazijnsbedrijf, voorraden A t/m D.

Art. 16, A, VI, f	6 000
" 16, B, VI,	3 000
" 16, C, IV,	1 000
" 23, A, V,	45 000
" 23, B, V,	29 000
" 23, C, IV,	20 800
f	104 800

Bedrijfskosten magazijnsbedrijf, voorraad kleeding en levensmiddelen.

Art. 16, A, VII, f	700
" 16, B, VII,	325
" 16, C, V,	800
" 23, A, VI,	7 500
" 23, B, VI,	6 800
" 23, C, V,	17 150
f	33 275

Werkplaatsonkosten.

Art. 16, A, VIII, f	65 000
" 16, B, VIII,	23 000
" 16, C, VI,	4 500
" 23, A, VII,	100 000
" 23, B, VII,	40 000
" 23, c, VI,	41 000
f	273 500

Bedrijfskosten droge dokken.

Art. 16, A, IX, f	7 500
" 16, B, IX,	1 000
" 23, A, VIII,	2 500
" 23, B, VIII,	2 400
f	13 400

Bedrijfskosten elektrische centrale.

Art. 16, A, X, f	32 000
" 23, A, IX,	11 000
f	43 000

Bedrijfskosten oliemeng-inrichting.

Art. 16, A, XI, f	300
" 23, A, X,	500
f	800

Bedrijfskosten Marine-transportdienst.

Art. 16, A, XII, f	3 000
" 16, B, X,	1 000
" 16, C, VII,	1 200
" 23, A, XI,	6 000
" 23, B, IX,	3 600
" 23, c, VII,	7 500
f	22 300

Kosten buitenslands.

Art. 21, a, IV, f	550 000
" 22,	585 500
f	1 135 500

Reis- en verblijfskosten.

Art. 24, f	10 000
------------	--------

Nieuwe werken, huur van terreinen enz., gemeente- en polderlasten.

Art. 25, f	663 500 *
------------	-----------

Onderhoudswerken.

Art. 26, f	125 700
------------	---------

Werkstoomwerktuigen en elektrische instrumenten.

Art. 27, f	14 750
------------	--------

Licht, electriciteit en water.

Art. 27, f	34 500
------------	--------

Kosten in verband met de defensie.

Art. 28, f	15 085
------------	--------

Kosten in verband met den Marine-luchtaardienst.

Art. 29, f	2 400 000
------------	-----------